

İlham Əliyevin qurduğu yeni Xocalı

Böyük qayıdışın yeni ünvanı Xocalıdır... 32 il öncə yandırılıb məhv edilən, tarixin ən ağır faciəsini yaşayıb, bəşəriyyətin ən qanlı terroruna məruz qalan, minlərlə günahsız sakini qətlə yetirilən Xocalı... Xatirələrimizdə keçmiş dəhşətli terrorunu yaşayan şəhər... Qarşımızda isə yeni, müasir Xocalı var... Yamyaşıl örpəyə bürünən şəhər bizləri tam başqa simada qarşılayır. Bir vaxtlar dörd tərəfdən Xocalıya tuşlanan silahlardan yerində indi üçrəngli bayrağımız qürurla dalğalanır. İllər sonra yurdlarına qayıdan xocalılılar üçün artıq heç bir təhlükə yoxdur. 32 il əvvəl Xocalını ayaqyalaqlı tərkdib yalnız canlarını salamat qurtaranlar bu gün taleyin xoş günlərini yaşayırlar və bu əvəzəlməz sevinci onlara yaşadan Böyük Zəfərin memarı Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevə minnətdarlıq edirlər.

32 ildən sonra yurdlarına qayıdan sakinlər Xilaskar Komandanlarına alqış edirlər

"Mən bu qaçqınlıq həyatında hər zaman yanımda olan, bizə maddi və mənəvi dəstək verən Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyevaya, Qarabağın xilaskarı və dağılmış və vيران edilmiş bu torpaqları cənnətə çevirib bizə qaytaran Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevə minnətdaram. Bu torpaqların hər qarışında Azərbaycan bayrağı ucaldığına görə bir ömür Prezidentimizə borcluyuq".

hərbi yük daşıyan vertolyot gəldi. Biz ora çatanda artıq vertolyot qocalarla, uşaq qadınlarla dolmuşdu. Çətinliklə də olsa icra başçımız Elman Məmmədov bizi pilotun kabinetinə yerləşdirdi...

Fevralın 26-da Ağdamda ermənilərin Xocalıda soyqırımı törətdikləri xəbərini eşitdik. Dərddən havalanmışdıq. Xocalıdan sağ çıxan insanların başına gətirilən müsübətlərə dözmək olmurdu. Morqlarda, xəstəxanalarda yaxınlarımızı axtarırdıq. Ölənlərin arasından yaxınlarımızın meyitini, yaralıları tapanlar şükür edirdilər ki, heç olmasa ölüsü də olsa gəlib çıxdı. Yoldaşımın, qaynım Rasiyin nə ölüsü gəldi, nə qaldısından xəbərimiz oldu... Nəslimizdən, qohum-əqrəbada Xocalı soyqırımında 60 nəfəri şəhid oldu...

Ömrümüzün 32 ilini qaçqınlıq həyatı ilə keçirdik. Xoşbəxtliyimiz, sevincimiz, gülüşümüz əlimizdən alındı. Sabirabadda, sonra Bakıda məskunlaşdıq. Tam səmimi danışacağıam. Xocalıya qayıdacağımızı aqlımızdan belə keçirmirdik. Xocalı Qarabağın açarıdır. Xocalı aeroportu vasitəsilə Ermənistan gecə-gündüz bura silah, əsgər daşıyırdı..."

Ceyran Əzizova deyir ki, indi də düşünəndə bütün bunların həqiqət olduğuna inana bilmir. Xocalıya qayıdış sanki yuxu kimi gəlir onlara: "Bir baxın, bütün

"32 il ərzində qaçqınlığa dözmək olmur. Şükür, indi həm doğma yurtdumuzda, həm də öz evimizdəyəm. Tək, başımı götürüb çıxmışdım Xocalıdan. İndi ailəmlə qayıtmışam. Nəvələrim var. Nəvələrim bu cənnətməkan şəhəri görəndə başıma gələn qorxulu nağıllara bənzər əhvalatlara inanmaq istəmirəm".

Prezident İlham Əliyevin tapşırığına əsasən, 8 ay ərzində bərpa edilmiş müasir Xocalıda yeni həyat qaynayır. Keçmişdə yaşadıkları faciənin ağır-acısını unutmasalar da, yurda qayıdışın sevinci simalarındakı xoşbəxtlik cizgilərindən hiss olunur. Buna mayın 28-də, Müstəqillik Günündə İlham Əliyevin yeni mənzillərinin açarlarını təqdim etdiyi xocalılılarla keçirdiyimiz görüşlərdə bir daha şahidlik etdik.

"Xocalını cənnətə çevirib bizə qaytaran İlham Əliyevə minnətdaram"

Bu gün Xocalı işğaldan azad olunmuş digər ərazilərimiz kimi özəmətli tikinti meydançasını xatırladır. Bir vaxt bu torpaqlarda böyük soyqırımı acısını yaşamış Xocalı indi yeni siması ilə "tökülən qanımızın qisası alındı" deyir...

Bir zamanlar məhv olan arzular indi çiçək açıb, ümidlər doğmağa başlayıb. Bu şəhərin özəli sakinləri yenidən evlərinin işıqlarını yandırır.

Xocalıya ilk köçən sakinlərdən biri Ceyran Əzizovadır. Bizi görən kimi qonaqpərvərliklə qarşılayır və əllərini Tanrıya açıb: "Allaha min şükür olsun, ölmədik bu günü də gördük. Yatsam yuxuma girməzdi ki, başımıza gələn bu qədr müsibətdən, zülmədən, zillətdən sonra Xocalıda öz evimizdə qonaq qarşılayacağıam. Həm də belə gözəl bir evdə..." - deyir

Çay süfrəsi arxasında söhbətə başlayan Ceyran Əzizova danışdıqca göz yaşına hakim ola bilmir: "Sevincimdən ağlayıram. Gördüyünüz bu ev, bu həyat xoşbəxt günlərimizin yadigarıdır. 1989-cu ildə həyat yoldaşım Vasiflə ailə qurub bu evə gəlməmişəm. İki oğlumuz, gözəl arzularımız var idi. Sakit həyat yaşayırdıq. 1991-ci ildə yoldaşım Milli Orduya yazılan ilk döyüşçülərdən idi. Xocalı faciəsi baş verəndə kimi ermənilər ətraf kəndlərdə yaşayan xeyli azərbaycanlı amansızcasına öldürmüş, qaçıb canını qurtara bilənlər isə öz yurdlarını

məcburi şəkildə tərkdibmişdilər. Əsgəran istiqamətində də giriş-çığış bağlayıb zirehli texnika ilə yolu nəzarətə götürmüşdülər. Şəhərə yalnız hava yolu ilə, vertolyotla girib-çıxmaq mümkün idi. Vertolyot da hər vaxtı olmurdu. Ərzaq, çörək çatışmazlığı var idi. Fevralın 13-də erməni silahlıları Xocalıya basqın etdilər. Dörd tərəfdən şəhəri aramsız atəşə tutmuşdular. Güllə dolu kimi yağdı. Evlərin damı, pəncərələrin şüşələri qırılıb tökülmüşdü. Əli silah tutan xocalılılar postlarda dayanıb düşmənin şəhərə girməsinin qarşısını ala bilməmişdilər. Səhər açılarda Vasif evə gəldi, dedi ki, "Sizdən nigaran olmuram. Əlim-qolum bağlanıb, döyüş bilmirəm. Əgər vertolyot gələrsə, imkan düşsən kimi sizi göndərəcəm". Elə də oldu. Şəhər çox böyük

küçələrdə Azərbaycan bayrağı dalğalanırdı. Xocalı cənnətə bənzəyir. Şəhər evdən çıxanda elə bilirəm ki, Xocalıda yox, cənnətdəyəm. Geniş, yaraşığıllı yollar, gözəl binalar, hər tərəf gül-çiçək. Küçələrdə oynayan, velosiped sürən şəhər, qaçqınsız uşaqları görəndə sevincimdən göz yaşımı saxlaya bilmirəm, cəmi buradan 6-7 kilometr məsafədə Xankəndi yerləşir. Düşünəndə ki, orada da Azərbaycan bayrağı dalğalanırdı, separatizmin kökü kəsilib, ordunla, əsgərlə, dövlətlə, bu dövləti bu gücə, qüdrətə sahib edən Müzəffər Ali Baş Komandanla qürur duyursan... Bu qüdrətin qurur yaramıza məlhəm olub, bizə dərdimizi unutturur".

Ceyran Əzizovanın sözlərinə görə, 1996-cı ildə Ulu Öndər Heydər Əliyev

20 xocalılı ailəni qəbul edib. Onların sırasında o da olub. Həmin tarixdən 28 il sonra, 2024-cü il mayın 28-də Xocalıya gələn Prezident İlham Əliyev 20 ailəyə yeni mənzillərinin açarını təqdim edib. 20 ailədən biri də Əzizovlar ailəsi olub. Solmaz Əzizova bunları həyatının ən dəyərli anları adlandırır: "Mən bu qaçqınlıq həyatında hər zaman yanımda olan, bizə maddi və mənəvi dəstək verən Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyevaya, Qarabağın xilaskarı və dağılmış, viran edilmiş bu torpaqları cənnətə çevirib bizə qaytaran Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevə minnətdaram. Bu torpaqların hər qarışında Azərbaycan bayrağı ucaldığına görə bir ömür Prezidentimizə borcluyuq".

"Xocalıda atamı da, anamı da itirmişdim, indi geriye nəvələrimlə qayıtmışam"

Ceyran Əzizovanın xatirələrini, ürək sözlərini dinlədikdən sonra Xocalının güllü-çiçəkli küçələri ilə hərəkət edirik. Hər tərəfdə tikinti-quruculuq işləri davam edir, yeni mənzillərə köçən sakinlərin isə başı qarışıqdır. Bəzi evlərdə ustalar çalışır, bəzi evlərdə isə oşğaların yerləşdirilməsi prosesi gedir.

Bakıdan gəldiyimizi, jurnalist olduğumuzu bilən Xocalı sakini Şahin Əzimov bizi evinə dəvət edir. Şahini Azərbaycanda yəqin ki, çox adam tanıyır. O, Xocalı faciəsində hər iki valideynini itirən 25 uşaqdan biri idi...

"Xocalıdan çıxanda 17 yaşım var idi. Fevralın 25-də işıqlar söndüyü üçün çörək zavodu işləmirdi. Vertolyotla şəhərə az miqdarda un tapıb gətirmişdilər. Bir neçə qadını, uşaqları təhlükəsiz bir yere toplamışdılar. Gündüz xəmir yoğurub, kündələyib, adamların sayına görə evlərə paylayırdıq. Özüm də bu işdə çox fəal idim. Əli silah tutanlar postda durmuşdular. Mən həmin gün evlərə xəmir paylamışdım. Gecə ermənilərin hücumu başladı. Artilleriya atəşindən qorunmaq üçün qadınları, şəhərdə qalan uşaqları nisbətən təhlükəsiz zirzəmilərə yığmışdılar. Həmin an mən qadınların olduğu o yerlərə gedib, ermənilərin şəhərə hücum etdiyini xəbər verib, onların şəhərdən çıxmasına çalışmışdım".

Şahin Əzimov deyir ki, bu illərdə çəkmədikləri müsibət qalmayıb. Xocalı ağrısı, qanlı terror, ata-ana yoxluğu ona çox dəhşətli günlər yaşadıb: "32 il ərzində qaçqınlığa dözmək olmur. Şükür, indi həm doğma yurtdumuzda, həm də öz evimizdəyəm. Tək, başımı götürüb çıxmışdım Xocalıdan. İndi ailəmlə qayıtmışam. Nəvələrim var. Nəvələrim bu cənnətməkan şəhəri görəndə başıma gələn qorxulu nağıllara bənzər əhvalatlara inanmaq istəmirəm".

Şahin Əzimovun yaşadığı dəhşətli ağır-acımı bir daha özünün dilindən eşitmək qəlbimizi dağlayır. Amma Şahinin Xocalıya yenidən qayıdış qururunu, sevincinin hədsizliyi Xocalı yaramıza su səpir sanki.

Söhbətimizi yekunlaşdırıb şəhərin asfalt yolları ilə yeni tikilən mənzillərə, obyektlərə, infrastrukturulara tamaşa edə-də gəzib-dolaşırıq.

Yamyaşıl bağ-bağçası olan bir həyətin qarşısında dayanıb ev sahibinə səs-lənirik: ay ev yiyəsi...

(ardı var)

Rəşad BAXSƏLİYEV,
Elşən QƏNİYEV,
"Azərbaycan"

Bakı-Xocalı-Bakı